

Verslag raadsvergadering 15 april 2015

Agenda

- 1) Ontvangst, opening en mededelingen
- 2) Verslag vorige vergadering
- 3) Dierenaangelegenheden
 - a. Raadsleden aan het woord
 - b. Zienswijzen in voorbereiding
 - c. Lijst met onderhanden werk
 - d. Mogelijk nieuwe onderwerpen
- 4) Raads- & bureauaangelegenheden
 - a. Evaluatie 2008-2013
 - b. Communicatieplan
 - c. Samenstelling Raad
 - d. Vaarkampering
- 5) Rondvraag en afsluiting

Ontvangst, Opening en Mededelingen

- 1) De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom.
- 2) Voorzitter leest de namen voor die zich hebben afgemeld: de leden Van Arendonk, Freriks, Haring, Hellebrekers, Hendriks, Huirne, De Jong, Van Knapen, Koolmees, Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Henny Swinkels en Vingerling. Henny Swinkels sluit aan bij het diner.
- 3) Voorzitter waardeert de stijgende lijn in de aanwezigheid van raadsleden bij de reguliere vergadering en vraagt wat de opkomst nog kan versterken. Afgesproken wordt om tweemaal per jaar een vaste datum te prikken, in het voorjaar (april) en in het najaar (november). Er is brede waardering voor de nieuwe opzet van de vergadering waarin meer inhoudelijke zaken besproken kunnen worden en waarin bij toerbeurt een lid meer kan vertellen over zijn of haar reguliere werk in relatie tot de RDA. De suggestie wordt gedaan om meer zaken per mail af te handelen om zo ruimte voor inhoudelijke discussie te houden.
- 4) Per 1 januari 2016 verlaat Johan van Arendonk Wageningen University en gaat hij aan de slag bij Hendrix Genetics in de functie van "hoofd onderzoek en innovatie". Johan wil zich per 1 oktober terugtrekken als lid om zich volledig te kunnen richten op zijn nieuwe baan. De Raad feliciteert Johan en wenst hem veel plezier en succes in zijn nieuwe werk toe.
- 5) De secretaris heeft gisteren namens de Raad kort stil gestaan bij het afscheid van Ruud Huirne en hem onder dankzegging de afscheidsattentie overhandigd. Ruud heeft het werk in de RDA bijzonder gewaardeerd en draagt na 7 jaar het stokje graag over. Wouter Hendriks zal eveneens de afscheidsattentie ontvangen op een passend moment.
- 6) DG Agro en DG Natuur zijn nu formeel samengevoegd onder de naam DG Agro & Natuur met als DG Hans Hoogeveen.
- 7) De ondersteuning van de RDA (RDA bureau) viel voorheen formatief onder de directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn met Henri Kool als directeur. Sinds februari is het RDA bureau ondergebracht bij de directie Agro & Natuurkennis met als directeur Michel Berkelmans. Deze stap is gezet om de strategische inbreng vanuit het nieuwe DG Agro & Natuur richting adviesorganen, onderzoek en onderwijs en de samenhang ertussen te versterken.

- 8) De voorzitter heeft op het kerndepartement de beschikking gekregen over een eigen werkkamer. Deze bevindt zich op de 4^e verdieping (C-passage 4), vlakbij de oude ministersgang. Alle leden zijn van harte welkom.
- 9) Het RDA team is zeer verheugd met de komst van Margot Eggermont, Rosanne van Oudheusden en Fiona van Kaam als ondersteuning voor diverse fora.
- 10) De voorzitter en de secretaris reizen van 4-6 mei af naar Copenhagen om deel te nemen aan de jaarlijkse Eurofawc meeting, het Europese Forum voor commissie en raden die zich bezighouden met dierenwelzijn, ethiek etc. Op de agenda staat onder meer een discussie over "circusdieren".
- 11) De eindrapportage van de Welzijnscommissie Vogelgriepuitbraak 2014 is opgeleverd en door de Staatssecretaris aangeboden aan de Tweede Kamer. Hierin is onder meer aandacht gevraagd voor de kleur van de pakken bij ruimingen en de formele helderheid over de rol van de voorzitter van de RDA bij de instelling van deze commissie. De rapportage heeft aandacht gekregen van de media en wordt betrokken bij de evaluatie van de Vogelgriepuitbraak 2014.
Mocht de staatssecretaris een formele rol willen wegleggen voor de voorzitter en/of de RDA dan zou een pool gevormd kunnen worden van leden met relevante expertise die in geval van crisis snel paraat kunnen staan.
- 12) Aantal raadsleden hebben verzocht of alle informatieve mailberichten vanuit de raad verzonden kunnen worden vanuit info@rda.nl.

Verslag vorige vergadering

De voorzitter constateert dat alle acties door het bureau en leden zijn opgepakt en afgerond met uitzondering van inventarisatie contacten media (actie: RDA-team, wordt meegenomen in het kader van het communicatieplan) en het doorlopen van Winstgevend Welzijn (actie: Steverink/Haring, deze actie wordt in lopende fora opgepakt). De voorzitter bedankt de betrokkenen voor de voortvarende aanpak.

Dierenaangelegenheden

Raadsleden aan het woord

Hans van Trijp, hoogleraar Marktkunde en consumentengedrag aan de Wageningen UR introduceert zichzelf en vertelt over zijn bevindingen en onderzoek naar consumentengedrag en wat de eventuele mogelijkheden zijn om door 'Social Marketing' de mens/consument de goede kant op te bewegen qua dierenwelzijn.

Zienswijzen in voorbereiding

- 1) Tijdens de vorige vergadering zijn al een groot aantal onderwerpen aangesneden. Diverse raadsleden hebben zich ter plekke enthousiast aangemeld voor diverse fora. Alle beoogde fora zijn gestart, met dank aan het RDA team voor de opzet daarvan.
- 2) Zienswijzen op verzoek
 - a) Franck Meijboom geeft een korte toelichting op "*Zichtbaar veranderd. Biotechnologie en het tentoonstellen van genetisch gemodificeerde organismen*". Het rapport is afgerond en de aanbiedingsbrief is zojuist ondertekend door de voorzitter. In afstemming met het ministerie zal de RDA na vier weken het rapport op zijn site plaatsen en verspreiden onder geïnteresseerden. De zienswijze zal vergezeld gaan van een publieksversie. Het ministerie streeft naar een gezamenlijke aanbieding van het voorliggende

- rapport met het rapport van de commissie genetische modificatie (COGEM) over hetzelfde onderwerp door de betrokken staatssecretarissen (EZ en I&M) aan de Tweede Kamer voor het zomerreces.
- b) De secretaris licht kort de stand van zaken toe van een zienswijze over antibiotica gebruik in de veehouderij. Een verzoek om een zienswijze op te stellen over het borgen van de diergezondheid en het dierenwelzijn in relatie tot het antibioticumbeleid in de veehouderij wordt op korte termijn van de staatssecretaris verwacht. De media hebben al melding gemaakt van het voornemen.
 - c) Daarnaast wordt melding gemaakt van een mogelijk gevraagde zienswijze over de toelating productiedieren om een eenduidig kader te krijgen voor alle productiedieren, inclusief insecten en vissen.
- 3) Zienswijzen op eigen initiatief.
- a) De fora "Melkveehouderij", "One Health", "Zwerfkatten" zijn vastgesteld en de startdocumenten zijn gepubliceerd op de RDA site. Het concept startdocument voor "Natuur-dier" is gereed. Voor alle fora zijn start bijeenkomsten gehouden met de betrokken leden.
 - b) De betrokken voorzitters geven kort een toelichting op de stand van zaken. In de fora Melkveehouderij en One Health zal gebruik gemaakt worden van deskundigen buiten de RDA.
- 4) Overige initiatieven.
- a) In overleg met de directies Natuur en Biodiversiteit en DAD wordt een discussie bijeenkomst gepland met beleidsdirecteuren. Aanleiding is het vermoeden dat er geen gemeenschappelijke taal tussen beleidsdirecties en tussen ministeries en bijvoorbeeld provincies bestaat. Eenzelfde taal leren gebruiken versterkt de transparantie van het beleid en zal de consistentie ten goede komen. Nog voor de zomer wordt een discussiebijeenkomst gepland. Vanuit de RDA zullen daar voorlopig de voorzitters Jacques van Alphen en Jacques Kaandorp voor worden uitgenodigd vanwege rol in het forum "Natuur-dier".
 - b) Gedragsverandering & consumentengedrag. Dit voorstel uit vorige vergadering wordt verder uitgewerkt. Hans van Trijp wordt verwelkomd als beoogde trekker en Maurits Steverink wordt toegevoegd aan het forum. De RDA constateert dat het werk met een aantal zienswijzen dichter bij het beleidsterrein van provincies en andere overheden is gekomen. Afsproken wordt dat provincies waar relevant worden betrokken.

Lijst met onderhanden werk

De lijst met onderhanden werk wordt besproken. De lijst geeft een goed inzicht. De Raad vraagt aandacht voor informatie over de opvolging van de zienswijzen en signalen en eventueel andere activiteiten die ontplooid worden.

Mogelijk nieuwe onderwerpen

- 1) De lijst met mogelijk nieuwe onderwerpen wordt besproken. De lijst is gebaseerd op thema's die leden en bureau hebben aangedragen in de vorige vergaderingen, aangevuld met nieuwe opties.
- 2) "Denkkader RDA". Het belang van een eenduidig denk- en begrippenkader wordt benadrukt. Als eerste stap zal het RDA team een overzicht maken van definities en begrippen zoals deze in eerdere zienswijzen van de RDA zijn gebruikt. Dit overzicht zal voor commentaar onder de leden worden verspreid en kan gebruikt worden bij de komende zienswijzen.
- 3) "Fokkerij en voortplantingstechnieken". Naar aanleiding van een workshop van de initiatiefgroep duurzame fokkerij (in het kader van uitvoeringsagenda duurzame veehouderij (UDV)) is het voorstel gedaan om een "publieksversie" te maken van het RDA rapport "Fokkerij en Voortplantingstechnieken" uit 2010. De RDA is hiermee

akkoord. Het RDA team zal samen met Johan van Arendonk de opzet en uitwerking bespreken zodat voor zijn vertrek de zienswijze opgeleverd kan worden. In de beoogde "publieksversie" krijgt de samenvatting een redactionele slag, en worden de laatste inzichten toegevoegd (toepassingen, eventuele nieuwe afwegingen, met een aangepast kader).

- 4) Maurits Steverink constateert dat er behoefte is om een versnelling te kunnen maken bij de toepassing van nieuwe technieken ter versterking van diergezondheid en dierenwelzijn. Hij noemt voorbeelden van technieken die praktisch klaar zijn, maar nog niet op grote schaal worden toegepast. De RDA ziet diverse aangrijpingspunten bij eerdere zienswijzen (bijvoorbeeld: "*Winstgevend Welzijn*") en bij andere initiatieven (bijvoorbeeld uitvoeringsagenda duurzame veehouderij). Afgesproken wordt dat Maurits Steverink en Peter Vingerling samen met het RDA team een voorstel doen voor een signaal vanuit de RDA aan het ministerie.
- 5) Simone Hertzberger brengt een onderzoek ter sprake waarbij gekeken wordt naar het dierenwelzijnsaspecten in relatie tot (productie van) insecten. Dit is een onderwerp in opkomst, waar toepassing van beleid en regelgeving ook vaak problematisch is. Joost de Jongh geeft aan dat bijv. sprinkhanen, formeel gezien, naar het slachthuis moeten. De RDA zal het onderzoek en de overwegingen van de RDA meenemen bij de mogelijk gevraagde zienswijze "*Eén toetsingskader productiedieren*".
- 6) Marc Jansen en Wim van Eijk stellen de vraag of het welzijn van vissen een onderwerp is voor de RDA. Niet alleen welzijn van de kweekvissen maar ook die van wild gevangen vissen. De RDA ziet hier op dit moment geen rol voor haar weggelegd; het onderwerp wordt aangehouden.
- 7) Hetty van Beers vraagt, mede namens Han Swinkels die de vergadering vroegtijdig heeft verlaten vanwege verplichtingen elders, aandacht voor het onderwijs. Met name het oprichten van een Junior Raad RDA (doelgroep 18-24 jaar). Afgesproken wordt dat het onderwerp de volgende vergadering op de agenda komt. Frits van der Schans, Arjan Stegeman, Hetty van Beers, Hans Hopster en Han Swinkels zullen samen met RDA team het agendapunt voorbereiden.
- 8) Concluderend gaat de RDA op eigen initiatief aan de slag met een drietal zienswijzen (Denkkader, Gedragsverandering in de keten, Fokkerij en voortplantingstechnieken), een signaal (Versterking toepassing nieuwe technieken) en wordt een initiatief voor een junior Raad verder uitgewerkt.

Evaluatie 2008-2013

- 1) De regelgeving schrijft voor dat de Raad iedere zes jaar zijn taakvervulling aan een onderzoek onderwerpt en hierover rapporteert aan de staatssecretaris. Dit onderzoek is vorige vergadering besproken en op basis hiervan is de opdracht verleend aan AEF tot evaluatie van de RDA 2008-2014. De evaluatie is op 17 maart voor een horizontale toets uitgezet. De reacties laten waardering zien voor de evaluatie.
- 2) De conclusies en aanbevelingen van de evaluatie worden gedeeld.
- 3) De RDA vraagt bijzondere aandacht voor zijn onafhankelijkheid, (handhaving van) de brede expertise en netwerk binnen de Raad en bezetting van het ondersteunend bureau.
- 4) De RDA is akkoord met de voorgestelde vervolgtacties:
 - a) Voortzetting van de afgesproken initiatieven om onze activiteit te verbreden en de resultaten verder te verspreiden (bijvoorbeeld publieksversies zienswijzen, stakeholder bijeenkomsten).
 - b) Het bureau doet een voorstel voor een huishoudelijk reglement, ter vaststelling door de Raad. Hierin kunnen de relaties met EZ verzakelijkt en expliciet gemaakt worden, de onafhankelijkheid verder geborgd en kunnen bijvoorbeeld ook de laatste afspraken over de procedures voor adviezen op eigen initiatief worden opgenomen.

- c) Er wordt conform afspraak een communicatieplan opgesteld om invulling te geven aan het lange termijn communicatiebeleid.
 - d) Intensivering van de aandacht voor de samenstelling van de Raad, c.q. het grote gedwongen verloop. Voorzitter en secretaris zullen hiertoe overleg hebben met de betrokken directeur van het ministerie van EZ
 - e) Met het ministerie zullen we verder overleg hebben over de budgetruimte en borging van onze onafhankelijke positie.
 - f) Voorzitter en secretaris zullen het ministerie stimuleren, c.q. de staatssecretaris voorleggen om de aanbevelingen uit te werken die onder haar verantwoordelijkheid vallen, bijvoorbeeld het doorvertalen van de waardering naar een meer gestructureerde inzet van onze Raad en het borgen van de onafhankelijke positie door onder meer budgethelderheid en zekerheid.
- 5) De wijze waarop de RDA haar onafhankelijkheid borgt zal niet alleen terugkomen in het huishoudelijk reglement, maar ook helder gemaakt worden op onze site. Hiertoe wordt onder meer de werkwijze inzichtelijk gemaakt op de homepage van de site en in de zienswijzen.
 - 6) De RDA is akkoord met het verzenden van voorgestelde aanbiedingsbrief met het verzoek om expliciet melding te maken van de zorgen over de bezetting van het ondersteunend bureau.
 - 7) De resultaten van deze discussie worden teruggekoppeld aan AEF. AEF kan het rapport aanpassen als zij daartoe aanleiding zien.
 - 8) De brief en bijbehorende rapportage zullen uiterlijk in mei worden verstuurd aan de staatssecretaris.
 - 9) In principe zal de RDA na vier weken de publiciteit zoeken met de rapportage.

Communicatieplan

- 1) Het communicatieplan wordt nu voorbereid. Martijn de Groot heeft de grote lijnen op papier gezet.
- 2) De RDA onderschrijft het doel en richting, en verzoekt bij de uitwerking nader aandacht te besteden aan de volgende zaken:
 - a) De RDA ziet profilering van zichzelf niet als doel. Voorop staat het (on)gevraagd adviseren aan de bewindspersoon en ministerie en de benutting van de expertise van de Raad.
 - b) Wat is exact het beeld wat we willen uitstralen, hoe doen we dat en wat zijn onze middelen daartoe?
 - c) Hoe kunnen we onze doelgroep beter formuleren?
 - d) De RDA ziet geen aanleiding voor een apart communicatiekanaal per doelgroep.
 - e) De RDA is kritisch ten aanzien van social media zoals Twitter en Facebook. Hij geeft de voorkeur aan op specifieke media gerichte acties.
 - f) Het aanpassen van de site is belangrijk, inclusief versterking van de manieren waarop de site gevonden kan worden.
- 3) Bij het opstellen van het communicatieplan worden bovengenoemde vragen, opmerkingen en overwegingen meegenomen. Bij de uitwerking zullen de leden worden betrokken.
- 4) In afwachting van het communicatieplan en de besluitvorming die daarop zal volgen worden de huidige communicatiewijze gehandhaafd. Dat wil zeggen dat startdocumenten, (publieksversies van) zienswijzen, jaarverslagen op de site verschijnen, zonder melding op Facebook of Twitter.
- 5) De leden geven aan hun eigen kanalen te willen benutten voor verdere verspreiding, bijvoorbeeld Twitter en Facebook.

Samenstelling Raad

- 1) De leden worden verzocht te reageren richting voorzitter en/of secretaris over mogelijke nieuwe leden.

- 2) Aandacht wordt gevraagd voor de eisen waar potentiële leden aan moeten voldoen: duidelijke relatie met dierenaangelegenheden, autoriteit, gezag en kennis op zijn/haar gebied en ook zo erkend door anderen en openstaan voor andere ideeën en denkbeelden ziet de RDA als noodzakelijke vereisten aan nieuwe leden.

Vaarkampering

- 1) De opzet van de Vaarkampering wordt besproken. Diverse opties passeren de revue. Vanuit de staatssecretaris en het ministerie is nadrukkelijk gevraagd om ook een invulling van de lezing vanuit de RDA bij de mogelijkheden te betrekken.
- 2) Op basis van de discussie doen voorzitter en secretaris een voorstel voor de invulling.
- 3) Doel is om de lezing te houden in oktober.

Rondvraag

- 1) Joost de Jongh vraagt aandacht voor de positieflijst zoogdieren. In het Jaarverslag en andere communicatie noemt de Staatsecretaris de positief lijst de huisdierenlijst . Dit geeft verwarring, niet alle dieren op de positieflijst worden als huisdier gezien, bijvoorbeeld een waterbuffel. De voorzitter ziet hierin een rol weggelegd voor de toetsingscommissies (PAC, PEC) die bij de positieflijst zoogdieren/huisdierenlijst zijn ingesteld.
- 2) De voorzitter dankt de aanwezigheid van de raadsleden en sluit de vergadering hierbij af.

Tijdens het diner na afloop van de vergadering is stilgestaan bij het vertrek van de leden Wim van Eijk en Marc Jansen.